สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สานพลัง เสริมแรงทุกภาคส่วน...
ขับเคลื่อนสถานประกอบการไทยสู่สังคมสุขภาวะ

โครงการพัฒนาการดำเนินงานเชิงบูรณาการเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง: บุหรี่ เหล้า อุบัติเหตุ ในสถานประกอบการ

28 มกราคม 2557

ในปี 2554 คนไทยทุก ๆ 100 คน มี 14 คน ที่เป็นคนทำงานในสถานประกอบการ

จำนวนสถานประกอบการและลูกจ้าง (ปี 2554)

สถานประกอบการ	จำนวน (แห่ง)	จำนวนลูกจ้างที่ประกันตน (คน)
ลูกจ้าง < 100 คน	389, 813	3, 738, 196
ลูกจ้าง > 100 คน	14, 382	5, 316, 339
รวม	404, 195	9, 054, 535

ที่มา : ข้อมูลแรงงานที่ขึ้นทะเบียน สำนักงานประกันสังคม (2554)

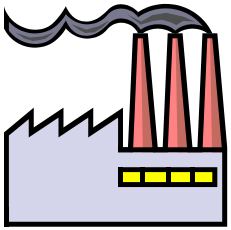

จำเป็นต้องมีการควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพของคนทำงานในสถานประกอบการ

สถานการณ์การสูบบุหรี่ในสถานประกอบการ

การสูบบุหรี่ของพนักงาน	ร้อยละ
ไม่เคยสูบบุหรี่	55. 6
เคยแค่ลองสูบแต่ปัจจุบันไม่ได้สูบ	9. 3
เคยสูบแต่ปัจจุบันเลิกสูบแล้ว	10. 0
ปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่	25. 2

ร้อยละ 80 ของพนักงานที่สูบบุหรี่ มีการสูบในที่ทำงาน และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) สูบในพื้นที่ที่หน่วยงานจัดไว้ให้

การดำเนินงานด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพในสถานประกอบการ

(มีผลต่อสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน)

- **ทำอย่างไม่เป็นระบบ**
  - ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนจากฝ่ายบริหาร
  - ไม่มีผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง
  - ทำโดยไม่มีการแยกแยะปัญหาหรือวิเคราะห์สถานการณ์
- **ขาดการมีส่วนร่วมของพนักงาน** (พนักงานไม่ให้ความสำคัญในการควบคุมปัจจัยเสี่ยง)
- **ทำแบบไม่ครบวงจร ส่วนใหญ่เป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์**
- **ทำไม่ต่อเนื่อง**

- ผู้บริหารไม่เข้าใจ บางส่วนไม่ให้ความสำคัญ
- คนทำไม่มีความรู้
- ขาดเครื่องมือ โดยเฉพาะสื่อที่จะใช้ในการรณรงค์ให้ความรู้อย่างร้อยเรียง
- ฯลฯ

1. โครงการพัฒนาสถานประกอบการปลอดบุหรี่

กรกฎาคม 2551–มิถุนายน 2553

แนวคิดในการดำเนินงาน
ด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยง : บุหรี่ อื่น ๆ

1. การดำเนินงาน

- เน้นการมีส่วนร่วม
- เป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน
- ครบวงจร จัดกิจกรรมหลากหลายแต่มีทิศทางที่สอดคล้องกัน
- มีความต่อเนื่อง

2. ถูกผนวกในนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ของสถานประกอบการ

3. ทำจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

การดำเนินงานของโครงการ

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. และหน่วยงานภาคีอื่นๆ

1. สร้างความต้องการ
2. พัฒนาศักยภาพของคณะทำงาน
3. สนับสนุนเครื่องมือ เช่น สื่อรณรงค์
4. สนับสนุนกิจกรรมสร้างแนวร่วม
5. สนับสนุนทางด้านเทคนิค วิชาการ
6. ประกาศเกียรติคุณ

รับการพัฒาศักยภาพ ร่วมกันดำเนินการ (อย่างมีส่วนร่วม เป็นระบบ ครบวงจร อย่างต่อเนื่อง) ตามความพร้อมของสถานประกอบการ

สถานประกอบการ : เข้าของกิจการ ผู้บริหาร พนักงานทุกระดับ

ผลการดำเนินงาน

1. สถานประกอบการ 122 แห่ง มีการดำเนินการด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยง

- จัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร
- จัดตั้งคณะทำงานดูแลงานด้านนี้
- ประเมินสถานการณ์ด้านพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน
- จัดทำแผนปฏิบัติการ
- จัดทำโครงการ/กิจกรรมตามที่ระบุในแผน
    - จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม
    - รณรงค์ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกในการอยู่ร่วม
    - ช่วยให้ลด ละ เลิก จากพฤติกรรมเสี่ยง
    - ส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ
- ประเมินผลเป็นระยะ ๆ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานด้านการควบคุมการสูบบุหรี่ของ **พนักงานในสถานประกอบการ**

สามารถคุ้มครองสุขภาพของพนักงานจากควันบุหรี่ และป้องกันการเกิดอัคคีภัย และช่วยให้พนักงานเลิกสูบบุหรี่ได้ในระยะเวลาต่าง ๆ กัน รวมทั้งสิ้น 1,172 คน (ร้อยละ12.5 ของพนักงานที่ติดบุหรี่)

ผลการดำเนินงาน

2. ค้นพบข้อเท็จจริงและได้บทเรียน

ข้อเท็จจริง

1. สถานประกอบการมีความสนใจที่จะดำเนินการด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ทำตามกฎหมาย ปัญหาความปลอดภัยในที่ทำงาน ปัญหาไฟไหม้ เรื่องของ CSR และภาพลักษณ์องค์กร ฯลฯ แต่ไม่รู้วิธีการและไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร

2. แนวทางการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของพนักงาน ทำอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และต่อเนื่อง เป็นแนวทางที่สามารถทำได้จริงและส่งผลให้สามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยงได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทเรียน

ปัจจัยสำคัญ	ลักษณะพึงประสงค์
1. ปัจจัยภายใน • ผู้บริหาร • คณะทำงาน	•ให้ความสำคัญ มีความตั้งใจและมุ่งมั่นอย่างเต็มที่สนับสนุนทีมงาน • มีความสุข ภูมิใจที่ได้ทำ ตั้งใจทำ • มีความรู้และทักษะในการขับเคลื่อน
2. ปัจจัยภายนอก – กระบวนการทำงาน	– เป็นขั้นเป็นตอน – สร้าง/เน้นการมีส่วนร่วมของพนักงาน – อาศัยเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว หรือสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือปรึกษาหารือ

2. โครงการศึกษาแนวทางในการบูรณาการ การสร้างเสริมสุขภาพในสถานประกอบการ

1 ตุลาคม 2553 – 30 มิถุนายน 2555
(ขยายเวลาถึง 31 ธันวาคม 2555)

เพิ่มประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ เช่น อุบัติเหตุในการเดินทาง การดื่มสุรา และการเล่นการพนัน เข้าไปในการดำเนินงานด้วย

Health Promotion Enterprise

ผลการดำเนินงาน

สถานประกอบการ 208 แห่ง มีการควบคุมปัจจัยเสี่ยง

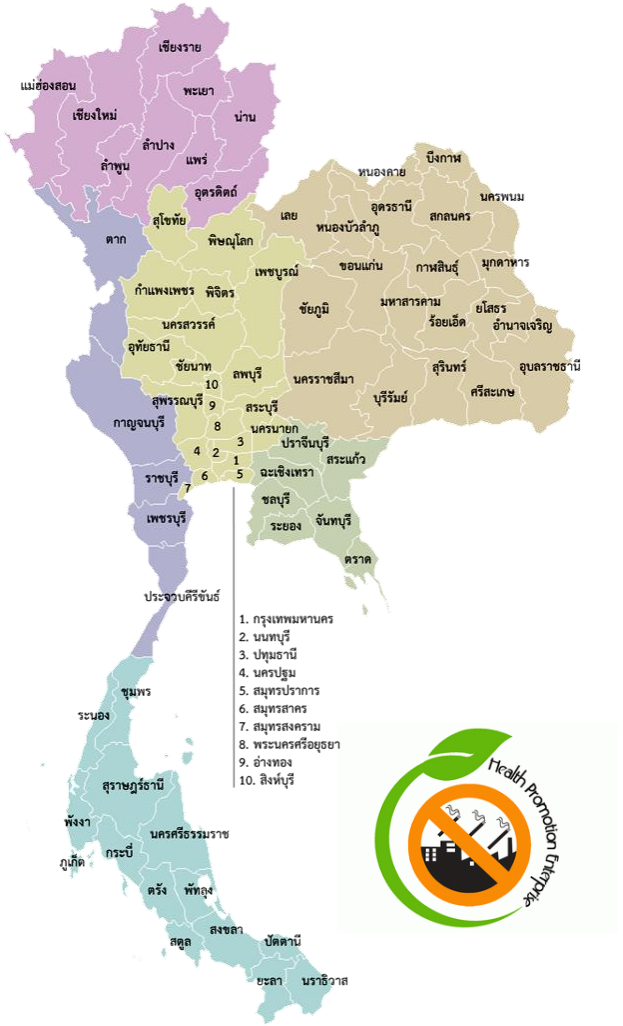

ที่ตั้ง	จำนวนสถานประกอบการ
กรุงเทพมหานคร	47
นนทบุรี	14
สมุทรปราการ	32
ปทุมธานี	19
สมุทรสาคร	37
นครปฐม	26
ชลบุรี	6
สระบุรี	5
อื่นๆ *	22
รวม	208

*อื่นๆ : ระยอง ปราจีน ตราด ลพบุรี สมุทรสงคราม ฉะเชิงเทรา อยุธยา ราชบุรี ขอนแก่น

สถานประกอบการ จำแนกตามจำนวนพนักงาน

รวมจำนวน 208 แห่ง

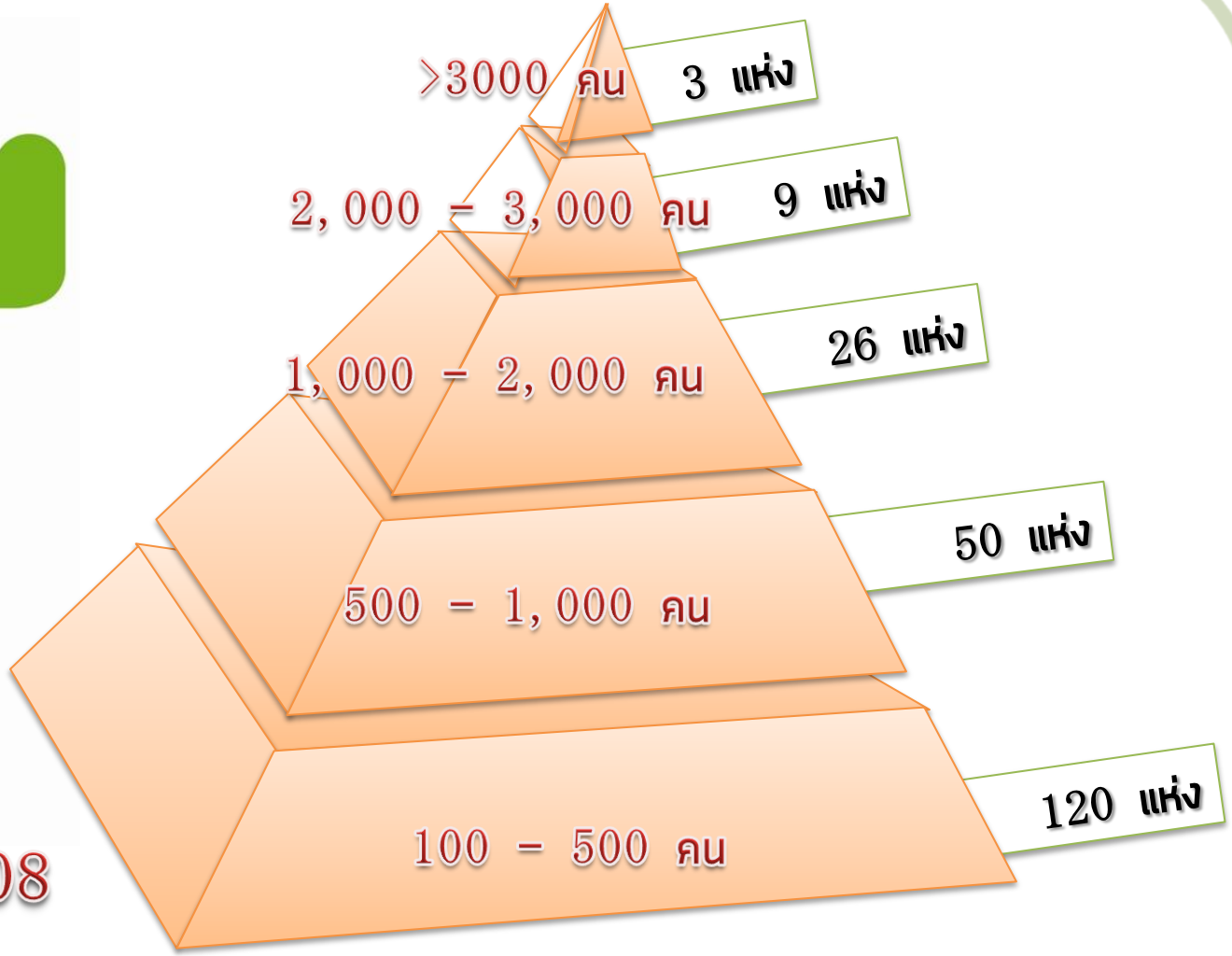

ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยงของสถานประกอบการ

- สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดบุหรี่ (**จนสามารถคุ้มครองสุขภาพของพนักงานจากควัน**บุหรี่และป้องกันอัคคีภัยที่เกิดจากการสูบบุหรี่ได้สำเร็จ)
- สามารถทำให้พนักงานลด ละ เลิก จาก พฤติกรรมเสี่ยง

พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนพนักงาน (คน)
เลิกสูบบุหรี่	1, 064
เลิกเหล้า	816
เลิกการพนัน	43
จำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุจากการเดินทาง	ลดลง ร้อยละ 49 ปี 2554 เทียบกับ 2553

ผลการดำเนินงาน

2. ได้เครื่องมือควบคุมปัจจัยเสี่ยง

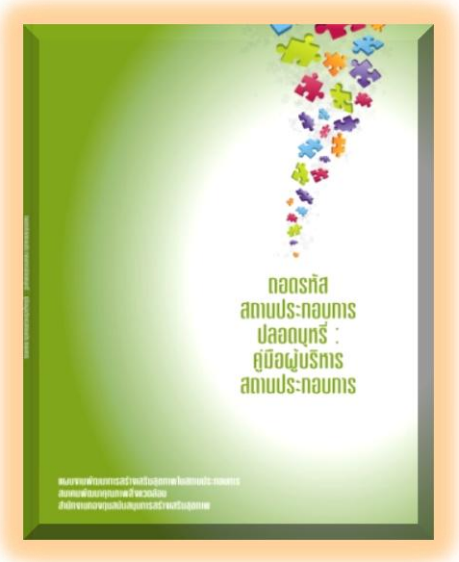

คู่มือผู้บริหาร

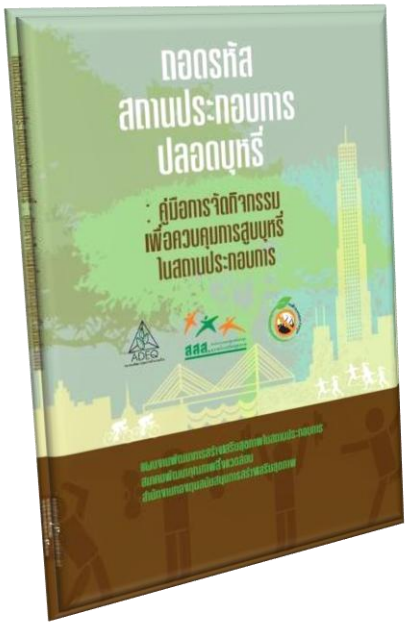

คู่มือการจัดกิจกรรม

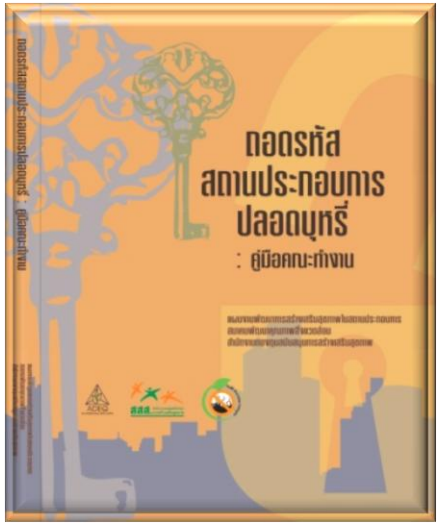

คู่มือคณะทำงาน

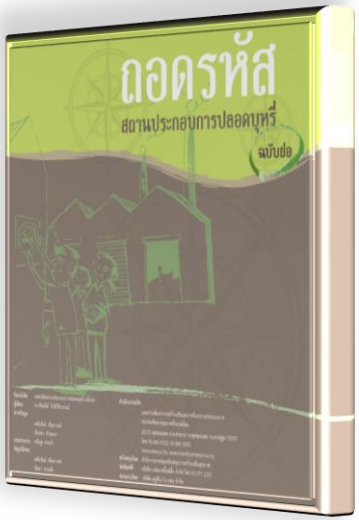

คู่มือ "ฉบับย่อ"

ชุด Health Promotion Corner ให้สปก. ได้ยืมไปใช้จัดมุมความรู้

สื่อสำหรับใช้รณรงค์ให้ความรู้

เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ความรู้แก่พนักงานของสถานประกอบการ

สื่อใช้ในกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้

เอกสาร/ซีดี ด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

ข้อสรุปจากการดำเนินงาน

❖ การทำให้พนักงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต ให้ห่างไกลจากปัจจัยเสี่ยงหรือเลิกจากพฤติกรรมเสี่ยง จะต้องทำให้**พนักงานรู้สึกว่าอยากเปลี่ยนหรืออยากเลิกด้วยตัวเอง**มากกว่าให้ใครบอกให้เปลี่ยน

❖การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของพนักงานในสถานประกอบการ จึง**ไม่สามารถที่จะปล่อยให้เป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ**

❖จะต้องอาศัยการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงาน ที่จะต้องสร้างกลไกต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อ**สร้างสภาวะให้พนักงานรู้สึกอยากทำหรืออยากเลิก**

ข้อสรุปจากการดำเนินงานฯ

❖ **ผู้บริหาร**เป็นปัจจัยสำคัญ จะต้องเห็นความสำคัญของการทำงานด้านนี้ มีแรงบันดาลใจ และมีความตั้งใจ ให้การ**สนับสนุนการควบคุมปัจจัยและพฤติกรรมเสี่ยง ทั้งในเชิงนโยบาย และการจัดการ**

❖ ค**ณะทำงาน** จะต้องเห็นความสำคัญ มีแรงบันดาลใจ มีความตั้งใจ และที่สำคัญต้อง**มีความรู้เชิงกระบวนการขับเคลื่อน**

❖ การขับเคลื่อนกี่ประเด็น (**บูรณาการเชิงประเด็น**)ไม่ใช่เป็นเรื่องสำคัญ หากสถานประกอบการมีปัจจัยเอื้อดังกล่าวข้างต้น

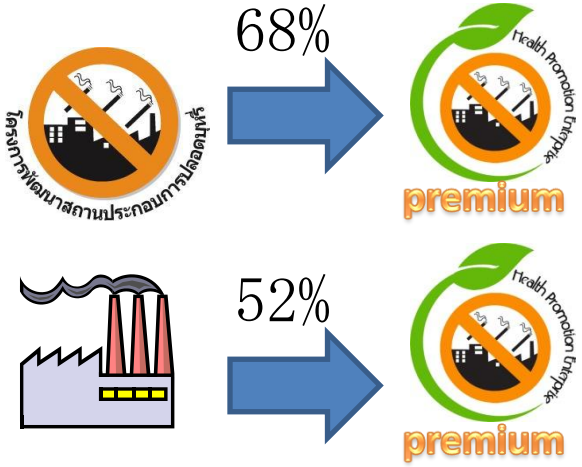

กรอบแนวคิด

สภาวะเอื้อ/จูงใจ

- ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
- ผลประโยชน์อื่นๆ เช่น ป้องกันอัคคีภัย ภาพลักษณ์ มาตรฐานต่างๆ e. g. สถานประกอบกิจการดีเด่น โรงงานสีขาว Iso26000, CSRDIW,
- กฎหมายและการบังคับใช้

กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักและพัฒนาศักยภาพให้แก่คณะทำงานฯ

การให้บริการทางสุขภาพอื่นๆ e. g. Quitline1600

Best Practices คู่มือ/แบบจำลอง

องค์ความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ

ตั้งคณะทำงาน

ดำเนินการขับเคลื่อน

ผู้บริหาร

- เห็นความสำคัญ
- มีความตั้งใจ
- สนับสนุนทั้งเชิงนโยบายและการจัดการ

คณะทำงาน

- เห็นความสำคัญ
- มีจิตสำนึก
- มีทักษะและกระบวนการเรียนรู้ในการขับเคลื่อน

- **พนักงาน**
- เห็นประโยชน์
- ลดการต่อต้านหรือเพิกเฉย
- เข้ามามีส่วนร่วม

การสานต่อ...

❖ สร้างสภาวะเอื้อหรือภาวะจูงใจ

❖ <u>พัฒนาศักยภาพของสถานประกอบการ</u> โดยเฉพาะคณะทำงานหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลแรงงาน

❖ สร้างหรือส่งเสริมให้เกิดกลไกหรือช่องทางที่จะทำให้ การควบคุมปัจจัยเสี่ยงในสถานประกอบการ เกิดขึ้น<u>อย่างเป็นระบบ</u> และแพร่หลาย พร้อม ๆ กันในทุกภูมิภาค

❖ ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเชิงเครือข่าย

❖ สนับสนุนให้สถานประกอบการ เข้าถึงเครื่องมือหรือบริการด้านการควบคุมปัจจัยเสี่ยงได้โดยสะดวก

ก้าวต่อไป... เดินหน้าขับเคลื่อนให้สังคมไทย เป็นสังคมสุขภาวะ ด้วยพลังของสถานประกอบการ

สถานประกอบการ (ขนาดใหญ่14, 000 แห่ง ขนาดเล็ก 300, 000 กว่าแห่ง) ที่ยังไม่มีการควบคุมปัจจัยเสี่ยง (บุหรี่, เหล้า, อุบัติเหตุ, ฯลฯ) หรือทำไม่ต่อเนื่อง และจริงจัง

เป็น

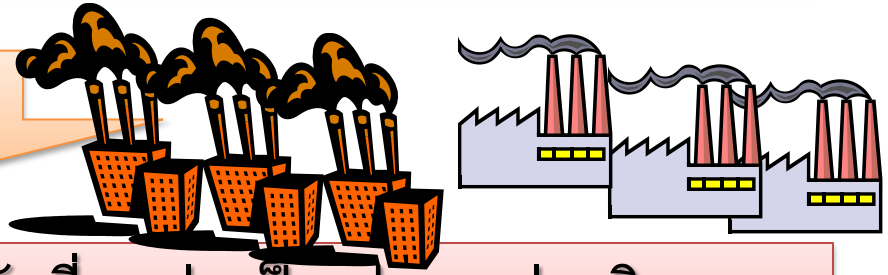

สถานประกอบการมีการควบคุมปัจจัยเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการคุ้มครองสุขภาพของพนักงานและความปลอดภัยในการทำงาน

- สุขภาพของพนักงาน
- ประสิทธิภาพการผลิต
- ป้องกันอัคคีภัย
- ภาพลักษณ์ของบริษัท
- อื่นๆ

โครงการพัฒนาการดำเนินงานเชิงบูรณาการ
เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงในสถานประกอบการ

"ชวนคิด ชวนทำ นำทาง เดินเคียงข้าง สู่ฝัน แบบ Win-Win ร่วมกัน"

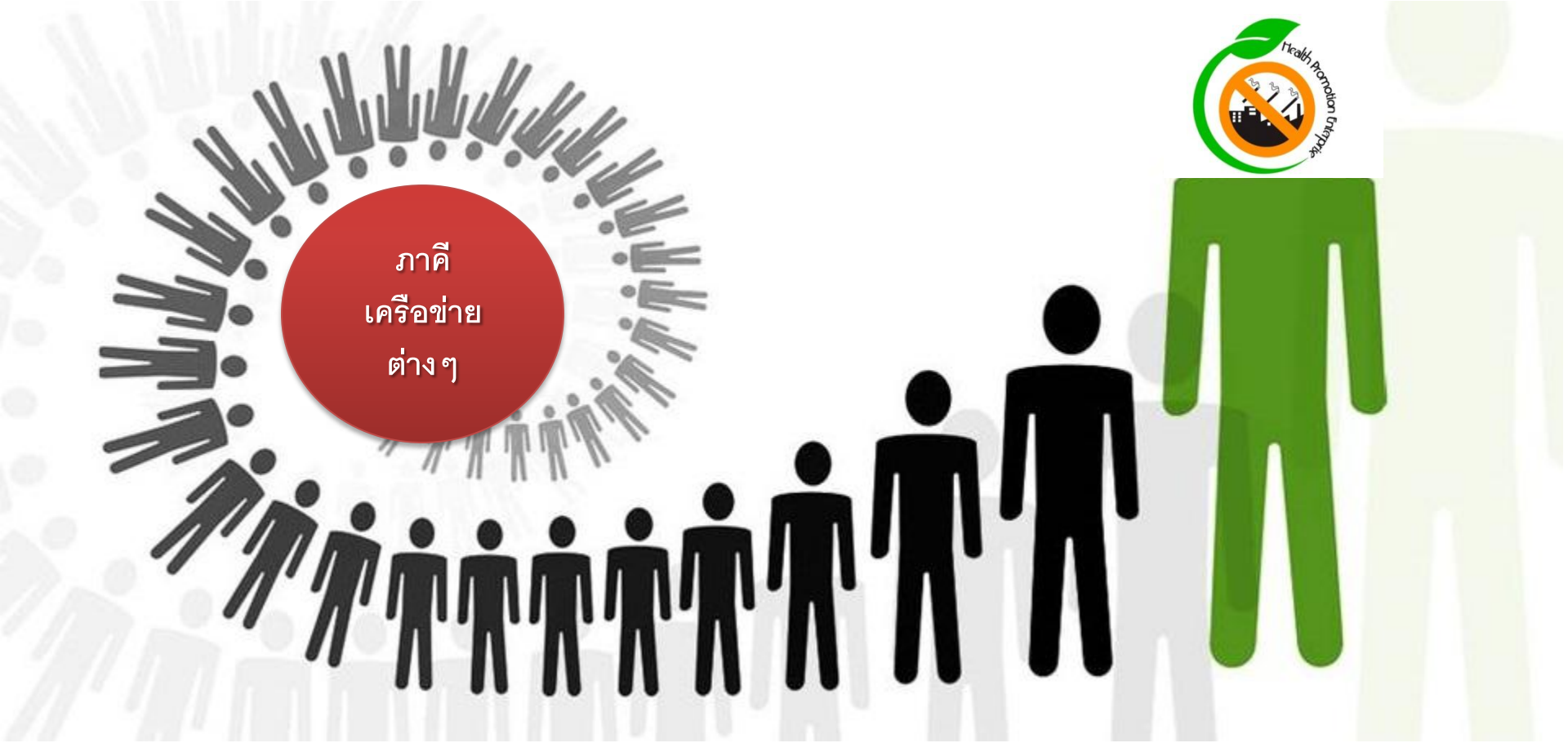

สิ่งที่มีอยู่แล้ว

1	2	3	4	5
ชุดความรู้ “ถอดรหัสสถานประกอบการปลอดบุหรี่”	กระบวนการเรียนรู้การขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วม เป็นระบบ ครบวงจร ต่อเนื่อง	ชุดสื่อต่างๆ ที่ร้อยเรียง ตรงประเด็น ตรงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน	เจ้าหน้าที่แผนงานฯที่มีประสบการณ์ด้านนี้และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ	ภาคีเครือข่ายที่เชี่ยวชาญที่คอยให้การสนับสนุน เช่น เครือข่ายสปก. 208 แห่ง มูลนิธิรณรงค์, Quit line, คลินิกฟ้าใส, สคล. , ฯลฯ

แนวคิด: ไม่สร้างภาระเพิ่มเติมให้แก่สถานประกอบการ

มาตรฐาน/รางวัลต่างๆ :
ที่จัดทำโดยหน่วยงานต่างๆ ที่มีภาระกิจหลักตามกฎหมาย และสถานประกอบการได้สมัครเข้าร่วมดำเนินการอยู่แล้ว เช่น สถานประกอบกิจการดีเด่น (สำนักความปลอดภัยฯ)โรงงานสีขาว (กองสวัสดิการฯ) CSR-DIW (กรมโรงงานฯ) Happy Workplace (สสส) มรท 8001 (กองสวัสดิการฯ และสำนักความปลอดภัยฯ) ฯลฯ

เพิ่มโอกาสในการ

- ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่แต่ละหน่วยงานกำหนด
- สร้างความน่าเชื่อถือ/ภาพลักษณ์
- สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด

การควบคุม

ปัจจัยเสี่ยง: บุหรี่ หรือเหล้า หรืออุบัติเหตุ

ทางเลือกในการควบคุมปัจจัยเสี่ยง

1. ทำอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน

- มีนโยบาย และคณะทำงาน
- สำรวจสถานการณ์และพฤติกรรม
- จัดทำแผนปฏิบัติการ
- ลงมือปฏิบัติตามแผนฯ
  - จัดสภาพแวดล้อมและดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย
  - ประชาสัมพันธ์ นิทรรศการ รณรงค์ให้ความรู้
  - สนับสนุนให้พนักงานลด ละ เลิกปัจจัยเสี่ยง
  - กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่น การออกกำลังกาย
- ติดตาม สรุป และประเมินผล

2. ทำอย่างง่าย หรือทำขั้นพื้นฐาน

- จัดสภาพแวดล้อม/พื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนด และดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย
- รณรงค์ให้ความรู้

ทำกี่ประเด็นก็ได้ (บุหรี่ เหล้า อุบัติเหตุ ฯลฯ)

ทำงานร่วมกันได้หลายรูปแบบ

1. ช่วยประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์ โดยร่วมกับโครงการฯ จัดกิจกรรมเผยแพร่

2. แทรกในกิจกรรมพัฒนาศักยภาพที่หน่วยงานจัดให้กับสถานประกอบการ

3. แทรกประเด็นปัจจัยเสี่ยง: ปลอดบุหรี่ เหล้า อุบัติเหตุ เป็นดัชนีชี้วัด หรือเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

4. ร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน โดยรับเป็นจุดจัดการ หรือ Nodes

ทำร่วมกันได้หลายระดับ

1. ช่วยประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบการทราบ และขอสนับสนุนสื่อฯ สำหรับมอบให้สถานประกอบการ

2. เข้าร่วมดำเนินการบางขั้นตอน และให้โครงการฯ เป็นผู้ดูแลการทำงานด้านนี้ของสถานประกอบการ

3. ร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน แต่ยังคงให้โครงการฯ เป็นผู้ดูแลการทำงานด้านนี้ของสถานประกอบการ

4. ร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน โดยรับเป็นจุดจัดการ หรือ Nodes ดูแลให้คำปรึกษา สถานประกอบการเอง โดยมีโครงการฯ สนับสนุนด้านต่าง ๆ

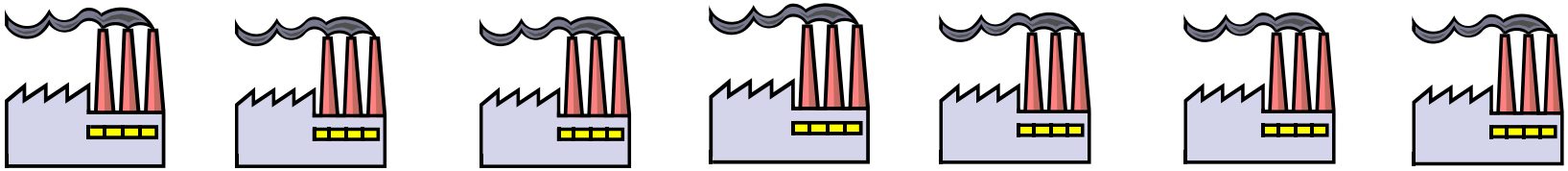

ขอบคุณและสวัสดีค่ะ

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
โทร 02-800-2424
http://www.adeq.or.th

ห่วงใครให้ใส่หมวก 081-544-0206

สอจร. = คณะทำงานสนับสนุนการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนระดับจังหวัด

เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

- การตอบสนองกับยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย
- ผลักดันสู่ระดับนโยบายระดับต่างๆ(หน่วยงานรัฐ/สถาบันวิชาการ/อื่นๆ)
- ได้ข้อสรุปเป็นมาตรการ กฎหมาย ข้อตกลง สัญญาความร่วมมือ
- การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติการอย่างเป็นขบวนการ

C : การผลักดันสู่/จากนโยบาย(พื้นที่ทางนโยบาย)

I : การเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้(พื้นที่ทางสังคม)

การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

A : การค้นพบ/ให้การยอมรับคุณค่าการพัฒนาจากพื้นที่รูปธรรม

- เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- มีกลไกเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- มีการสื่อสารสาธารณะ

- ถอดบทเรียน/การค้นพบ/ให้การยอมรับเห็นคุณค่า
- พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ให้เกิดความยั่งยืน,เกิดการเรียนรู้ร่วม
- พัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- พัฒนาคน/ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

รับฝาก
บุหรี่
บุหรี่
บุหรี่
บุหรี่
บุหรี่
รปภ

บริษัท

ประกาศ

เลิกแล้วจ้ะ
ประธานบริษัท

โครงการพัฒนา
สถานประกอบการปลอดบุหรี่
จุดเปลี่ยนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ
ในสถานประกอบการ
บุหรี่

ไม่รับ!
คนสูบ
บุหรี่
(เจ้าไม่ชอบ)